

Практичне застосування ШІ в роботі з іноземними студентами на начальному рівні навчання

Тараненко В.В.

*старший викладач кафедри мовної підготовки
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
e-mail: TaranenkoValeriaV@gmail.com*

Потужний розвиток цифрових технологій висуває на передній план питання широкого впровадження штучного інтелекту у різні сфери повсякденного життя, зокрема у процес навчання іноземних мов. Цифрова трансформація освіти вже давно стала звичною практикою: онлайн-курси, платформи для дистанційного та змішаного навчання і різноманітні освітні додатки формують основу сучасних освітніх екосистем. Паралельно з цим прогрес у галузях машинного навчання та обробки природної мови (NLP) сприяв створенню потужних нейронних мереж на основі штучного інтелекту, які демонструють здатність до гнучкого навчання та удосконалення власних алгоритмів.

Такі системи можуть індивідуалізувати навчальний процес, підлаштовуючи темп, складність і форми подачі матеріалу під конкретні потреби кожного здобувача. Крім того, сучасні AI-інструменти здатні автоматично оцінювати успішність навчання, аналізувати помилки, надавати миттєвий зворотний зв'язок і пропонувати персоналізовані рекомендації для подальшої практики. У освітньому середовищі ШІ також ефективно використовують для автоматизації адміністративних функцій — від розкладів і контролю відвідуваності до обробки результатів тестів та звітності.

Окрему роль відіграють віртуальні наставники й чат-боти, які виконують функції репетиторів: проводять інтерактивні вправи, моделюють розмовні ситуації та допомагають удосконалювати навички аудіювання й говоріння. Впровадження таких рішень відкриває нові можливості для підвищення

доступності й якості мовної освіти, створюючи середовище, де навчання стає більш гнучким, персоналізованим і технологічно підкованим.

Упродовж останніх десятиліть стрімкого розвитку зазнала галузь штучного інтелекту (ШІ), одним із ключових напрямів якої є обробка природних мов (*Natural Language Processing, NLP*). Цей науково-прикладний напрям досліджує методи та алгоритми, що забезпечують можливість машинного аналізу, розуміння та генерації людської мови в усіх її формах — як усній, так і письмовій [1, с. 31]. Основною метою NLP є створення ефективних механізмів комунікації між людиною та комп'ютером, що дозволяє системам штучного інтелекту не лише розпізнавати текст, а й інтерпретувати його зміст, контекст і емоційне забарвлення.

Сучасний етап розвитку NLP характеризується активним упровадженням цієї технології в освітні онлайн-платформи. Одним із найбільш показових прикладів є Grammarly — інтерактивний інструмент редагування текстів, який застосовує складні алгоритми машинного навчання для виявлення орфографічних, пунктуаційних, граматичних і стилістичних помилок. Програма не обмежується лише базовою перевіркою — вона здійснює глибокий семантичний аналіз і пропонує рекомендації з урахуванням контексту, жанру та індивідуальних особливостей письма користувача. Завдяки цьому Grammarly стала одним із провідних засобів підвищення культури письмового мовлення у цифровому середовищі.

Ще однією формою практичного застосування NLP є чат-боти та інтерактивні навчальні системи, що імітують діалогову поведінку співрозмовника. Такі програми, як *Virtual Talk*, *Mondly*, *Memrise*, *Babbel* і *Duolingo*, використовують мультимедійні інтерфейси (аудіо, відео, графіку) та мовні корпуси, що дозволяє створювати реалістичне навчальне середовище для тренування мовленнєвих навичок у форматах усного та письмового спілкування [2, с. 171]. Вони сприяють розвитку мовної компетентності,

підвищують мотивацію до навчання та формують інтерактивну культуру засвоєння іноземних мов.

Починаючи з 2023 року, значний резонанс у науковій і публічній сферах викликала поява ChatGPT-3 (Generative Pre-Trained Transformer) — мовної моделі нового покоління, розробленої компанією *OpenAI*. Ця система базується на архітектурі трансформерів і є потужним інструментом обробки природної мови, здатним підтримувати реалістичний діалог із користувачем. Хоча першочерговою метою ChatGPT-3 є імітація людського мовлення, її функціональні можливості охоплюють значно ширший спектр завдань: генерацію креативних текстів (віршів, оповідань, есе), семантичний аналіз інформації, автоматичне узагальнення даних та побудову логічно структурованих аргументів. Завдяки своїй універсальності ChatGPT став інноваційним інструментом не лише у сфері лінгвістики, а й у наукових дослідженнях, освіті, журналістиці та цифровій комунікації.

Таким чином, обробка природних мов виступає ключовим чинником розвитку сучасних інформаційних технологій. Її інтеграція в освітні процеси та повсякденну комунікацію свідчить про формування нової парадигми взаємодії між людиною та штучним інтелектом, у якій мова стає не просто засобом обміну інформацією, а містком між когнітивними системами людини й машини.

В процесі роботи з ChatGPT було виявлено кілька потенційних способів його використання для вивчення іноземних мов:

1. Генерація навчальних текстів. Чи не найціннішою функцією ChatGPT є здатність створювати тексти на задану тему в обраній мові. Користувач може вказати бажаний стиль викладу, а також застосувати конкретну лексику та граматичні конструкції. Згенеровані матеріали можуть слугувати як додатковими ресурсами для читання, так і основою для виконання лексико-граматичних вправ. Крім того, нейромережа може створювати тексти для порівняння з іншими творами, як оригінальними, так і написаними самими

студентами. Аналіз автентичних текстів дозволяє учням виділити особливості мови носіїв, тоді як робота з власними текстами сприяє підвищенню самооцінки і виявленню сильних та слабких сторін.

2. Формування діалогів. ChatGPT може за запитом створювати діалоги, визначаючи тематику та вказуючи різні параметри комунікативної ситуації, такі як місце дії, ролі учасників та обставини, що викликали розмову. Ці діалоги можуть бути використані як приклади для конкретних комунікативних ситуацій, слугуючи як для читання, так і як зразок для студентів при створенні власних діалогів.

3. Генерація адаптованих версій текстів. Нейромережа здатна створювати спрощені або ускладнені варіанти оригінального тексту, що дозволяє адаптувати навчальний матеріал відповідно до рівня підготовки учнів.

4. Формулювання запитань. ChatGPT має можливість генерувати запитання як на задану тему, так і на основі наданого тексту. Крім того, сервіс може створювати не лише самі запитання, а й варіанти відповідей на них.

5. Складання списків вивченої лексики — ще одна корисна функція ChatGPT. Він може формувати списки тематичної лексики або словникові набори, витягнуті з конкретних текстів. Додатково нейромережа здатна миттєво перекладати складені списки з однієї мови на іншу.

На початку 2025 року була представлена нова версія ChatGPT-4.5, яка отримала можливість генерувати не тільки текст, але й зображення. Однак ця версія доступна ще далеко не всім передплатникам ChatGPT Plus.

Незважаючи на численні переваги, які надає штучний інтелект, нейромережа поки що не може конкурувати з живими викладачами через обмежений рівень особистої взаємодії та недостатню здатність адаптуватися до специфічних культурних контекстів. Проте поява таких технологій створила нові виклики, які підкреслюють необхідність змін у традиційних підходах до освіти. Замість того щоб запроваджувати заборони, контроль за дотриманням яких є складним, або вдаватися до мовчазної згоди на неетичне використання

технологій, слід розробити стратегії, спрямовані на адаптацію до нових умов та пошук оптимальних рішень для інтеграції цих сервісів у освітній процес.

Література:

1. Manning C., Schütze H. Foundations of statistical natural language processing. Cambridge (MA), 1999.
2. Schmidt T., Strasser T. Artificial Intelligence in Foreign Language Learning and Teaching: A call for Intelligent Practice. Anglistik. Heidelberg, 2022; Jahrgang 33, Ausgabe 1.
3. Lund B., Wang T. Chatting about ChatGPT: How may AI and GPT impact academia and libraries? Library Hi Tech News. 2023; № 40.

Підвищення ефективності дистанційного навчання української мови іноземних студентів-англофонів

Тростинська О.М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної та профільної підготовки
Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна
e-mail: okasana@ua.fm*

Війна в Україні вплинула на навчання іноземних здобувачів вищої освіти всіх рівнів, зокрема й на вивчення ними української мови. У регіонах, безпосередньо наближених до зони бойових дій, навчальні заклади працюють дистанційно, а більшість іноземців, що в них навчається, перебуває за межами України. Іноземні громадяни, які зараз вступають до українських ЗВО, переважно обирають англійську мову навчання. Очевидно, що така ситуація не сприяє вивченню української мови, оскільки для цього контингенту іноземців вона не є ані мовою навчання, ані мовою соціокультурного спілкування. Водночас відповідно до Наказу № 997 Міністерства освіти і науки України вивчення української мови є обов'язковим для іноземних здобувачів вищої освіти, а керівники вищих навчальних закладів повинні «забезпечити вивчення